

Riksdagens svar RSv 31/2018 rd — RP 200/2017 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av rättegångsbalken och till vissa lagar som har samband med den

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av rättegångsbalken och till vissa lagar som har samband med den (RP 200/2017 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Lagutskottet (LaUB 2/2018 rd).

Beslut

Riksdagen har godkänt följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att justitieministeriet följer hur reformen för att förenkla rättsprocesserna i de allmänna domstolarna fungerar och vilka konsekvenser den har, särskilt när det gäller bestämmelserna om domstolarnas sammansättningar och om den åtalades personliga närvaro vid rättegången, och att ministeriet lämnar lagutskottet en utredning om de frågorna före utgången av 2023.

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i rättegångsbalken 2 kap. 6 §, 8 § 2 mom. 2 punkten och 9—11 §, 5 kap. 5 § 1 mom., 6 och 15 d §, 6 kap. 11 §, 12 kap. 33 § 2 mom. samt 26 kap. 18 § 1 mom. och 20 § 1 mom., sådana de lyder, 2 kap. 6, 9 och 11 § i lag 683/2016, 2 kap. 8 § 2 mom. 2 punkten och 26 kap. 20 § 1 mom. i lag 381/2003, 2 kap. 10 § i lag 666/2005, 5 kap. 5 § 1 mom. och 15 d § i lag 768/2002, 5 kap. 6 § och 6 kap. 11 § i lag 1052/1991, 12 kap. 33 § 2 mom. i lag 244/2006 samt 26 kap. 18 § 1 mom. i lag 165/1998, samt
fogas till 2 kap. en ny 10 a §, till 12 kap. en ny 8 §, i stället för den 8 § som upphävts genom lag 690/1997, och en ny mellanrubrik före paragrafen samt till 31 kap. 14 a § 1 mom., sådant det ly-

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

der i lag 666/2005, en ny 1 a-punkt samt till kapitlet en ny 19 § och en ny mellanrubrik före paragrafen som följer:

2 kap.

Om domförhet

6 §

I brottmål är tingsrätten domför även med ordföranden ensam, om det inte för något av de enskilda brott som avses i åtalet under de omständigheter som anges där föreskrivs strängare straff än fängelse i högst fyra år.

8 §

En ledamot kan dock ensam

2) avgöra ett ärende, om ändringsansökan har återtagits helt,

9 §

Högsta domstolen är domför med fem ledamöter, om inte något annat föreskrivs i lag. Bestämmelser om hänskjutande av ärenden till plenum eller förstärkt avdelning finns i lagen om högsta domstolen (665/2005).

Högsta domstolen är domför även i en sammansättning med tre ledamöter om besvären gäller sådana förutsättningar för meddelande av tillstånd till fortsatt handläggning som avses i 25 a kap. 11 §, om sammansättningen är enig om avgörandet.

Ett ärende som gäller meddelande av besvärstillstånd behandlas och avgörs i en sammansättning med två eller tre ledamöter. Om ett ärende behandlas i en sammansättning med två ledamöter, ska ärendet hänskjutas till en sammansättning med tre ledamöter för avgörande, om sammansättningen med två ledamöter så beslutar eller om sammansättningen inte är enig om avgörandet. Om det emellertid är uppenbart att det inte finns förutsättningar att meddela besvärstillstånd, kan ärendet behandlas och avgöras även av en ledamot ensam. Om en ansökan om besvärstillstånd eller en del av den i enlighet med 30 kap. 3 § 4 mom. har överförts för att behandlas i samband med besvären, beslutar den sammansättning som behandlar besvären om besvärstillståndet.

En ledamot får ensam besluta om en särskild åtgärd, om en säkringsåtgärd, om förbud mot eller avbrytande av verkställighet och om andra interimistiska åtgärder samt behandla och avgöra ett ärende, om ändringsansökan har återtagits helt.

10 §

Ett ärende som gäller extraordinärt ändringssökande kan i högsta domstolen behandlas och avgöras också i en sammansättning med tre ledamöter, om sammansättningen är enig om avgörandet.

En ledamot kan ensam

1) avvisa en i 31 kap. 19 § avsedd ny ansökan om extraordinärt ändringssökande i samma ärende,

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

2) avvisa en ansökan som gäller klagan på grund av domvilla eller återbrytande av dom, om sökanden inte har anlitat rättegångsombud eller rättegångsbiträde i enlighet med 15 kap. 1 § 4 mom.,

3) behandla och avgöra ett ärende, om ansökan om extraordinärt ändringssökande har återtagits helt,

4) besluta om en särskild åtgärd, om en säkringsåtgärd, om förbud mot eller avbrytande av verkställighet och om andra interimistiska åtgärder som gäller extraordinärt ändringssökande.

10 a §

Om ett ärende i högsta domstolen med stöd av 9 eller 10 § behandlas och avgörs av en ledamot ensam, får ledamoten också besluta om arvoden och kostnadsersättningar till försvararen, rättegångsbiträdet och stödpersonen samt om skyldigheten att ersätta rättegångskostnader och bevisningskostnader.

11 §

En kollegial sammansättning vid en domstol och en sammansättning med en domare vid tingsrätten kan förstärkas med ytterligare en lagfaren ledamot, om det är motiverat med hänsyn till målets eller ärendets art eller omfattning eller av någon annan särskild orsak. Under samma förutläggningar kan tingsrätten ha en tredje nämndeman.

5 kap.

Om väckande av talan och förberedelse i tvistemål

5 §

Om en stämningsansökan är bristfällig, oklar eller oredig ska käranden uppmanas att inom utsatt tid korrigera ansökan, om det är nödvändigt för att rättegången ska kunna fortsätta eller för att svaromål ska kunna avges. Käranden ska samtidigt underrättas om på vilket sätt stämningsansökan är bristfällig, oklar eller oredig och om att käromålet kan avvisas eller förkastas om käranden inte följer uppmaningen.

6 §

Domstolen ska avvisa käromålet, om käranden inte följer den uppmaning som nämns i 5 § och stämningsansökan är så bristfällig, oklar eller oredig att den inte duger som grund för en rättegång, eller om domstolen av något annat skäl inte kan pröva käromålet.

Domstolen ska förkasta käromålet genom dom till den del det är uppenbart ogrundat.

15 d §

Ett förberedelsesammanträde kan också hållas per telefon eller med anlitan av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med varandra, om domstolen anser att detta är ändamålsenligt. Då tillämpas inte bestämmelserna i 12 kap. om avgörande av ett mål på grund av en parts utevaro.

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

6 kap.

Huvudförhandling i tvistemål

11 §

Om huvudförhandlingen har uppskjutits en eller flera gånger med mer än sammanlagt 30 dagar, ska en ny huvudförhandling hållas.

Även om målet har varit uppskjutet mer än 30 dagar behöver ingen ny huvudförhandling hållas, om det med hänsyn till målets omfattning eller art eller av andra särskilda skäl anses onödigt och det kan anses att huvudförhandlingen har hållits i ett sammanhang trots uppskovet och avbrottet.

12 kap.

Om parterna

Anlitande av en teknisk metod för dataöverföring

8 §

En part i ett tvistemål får delta i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i förhandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om parten samtycker till det och domstolen anser att det är lämpligt. På hörande av en part i bevissyfte med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring tillämpas dock 17 kap. 52 och 56 §.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas även på en parts lagliga företrädare och, med partens samtycke, på partens rättegångsbiträde eller rättegångsombud.

Som sådan personlig närvaro vid muntlig förhandling som avses i detta kapitel betraktas även deltagande i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om inkallande samt om tvångsmedel och om påföljder för utevaro tillämpas även på deltagande i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring vid en annan domstol eller hos en annan myndighet.

Bestämmelser om anlitande av en teknisk metod för dataöverföring vid förberedelsesammanträde finns i 5 kap. 15 d §.

33 §

Bestämmelser om när ett vittne får tas i förvar finns i 17 kap. 62 §.

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

26 kap.

Om fortsatt handläggning av besvärssärenden i hovrätten

18 §

Ändringssökanden kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att besvären vid svarandens utelämnande avskrivs. En svarande i ett brottmål som åläggs att infinna sig personligen i egenskap av ändringssökande kallas till huvudförhandlingen vid äventyr att besvären avskrivs om svaranden inte infinns sig personligen till huvudförhandlingen och inte heller låter sig företräddas av ett ombud, och vid äventyr att målet kan avgöras trots svarandens utelämnande, om svaranden låter sig företräddas av ett ombud.

20 §

Om ändringssökanden uteblir från huvudförhandlingen, avskrivs den del av besvären som huvudförhandlingen gäller. Om svaranden i ett brottmål personligen har kallats till huvudförhandlingen i egenskap av ändringssökande och svaranden har skickat ett ombud i sitt ställe, ska man i saken förfara i enlighet med 21 §, trots vad som föreskrivs i 12 kap. 29 §. Om svaranden i ett brottmål personligen har kallats till huvudförhandlingen i egenskap av ändringssökande och uteblir från en huvudförhandling till vilken han eller hon har uppmanats att infinna sig vid vite, kan svaranden föreläggas ett högre vite eller domstolen bestämma att han eller hon ska hämtas till sammanträdet eller till ett senare sammanträde.

31 kap.

Om extraordinärt ändringssökande

14 a §

Med avvikelse från 12 § söks återbrytande av dom hos den domstol vars dom ansökan gäller, om ansökan avser

1 a) enbart sänkande av dagsbotens belopp,

Begränsning av extraordinärt ändringssökande

19 §

En part får hos högsta domstolen anföra klagan över domvilla, ansöka om återbrytande av dom och ansöka om återställande av försutten fatalitetid endast en gång i samma ärende, om det inte av synnerligen vägande skäl är nödvändigt att pröva ärendet på nytt.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av lagen om rättegång i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 5 a kap. 5 §, sådan den lyder i lag 243/2006,
ändras 5 kap. 10 a §, 5 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten och 2 § 1 mom., 6 kap. 7 § 2 mom. samt 11 § 2 och 3 mom., 7 kap. 4 § 1 mom. samt 5 och 14 a §, 8 kap. 3 §, 11 § 1 mom. samt 12 och 13 §, av dem 5 kap. 10 a §, 5 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten och 2 § 1 mom., 6 kap. 11 § 2 mom. och 7 kap. 14 a § sådana de lyder i lag 243/2006, 6 kap. 7 § 2 mom. sådant det lyder i lag 733/2015, 8 kap. 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag 759/2010 och 13 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 382/2003 och 455/2011, samt
fogas till 5 a kap. 3 §, sådan den lyder i lag 243/2006, ett nytt 4 mom. och till 8 kap. en ny mellanrubrik före 13 § som följer:

5 kap.

Om väckande av åtal

10 a §

Ett sammanträde för muntlig förberedelse kan också hållas per telefon eller med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med varandra, om domstolen anser att detta är ändamålsenligt.

5 a kap.

Om avgörande av mål utan huvudförhandling

1 §

Ett mål kan avgöras utan att huvudförhandling hålls (*skriftligt förfarande*), om

4) målsäganden vid förundersökningen har meddelat att han eller hon inte har några anspråk i målet eller att han eller hon samtycker till att målet behandlas i skriftligt förfarande, och

2 §

Om förundersökningen eller andra omständigheter ger anledning att anta att det finns förutsättningar för skriftligt förfarande, ska svaranden i samband med delgivningen av stämningen, stämningsansökan och ett sådant anspråk som avses i 3 kap. 10 § uppmanas att skriftligen inom 14 da-

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

gar från delgivningen meddela tingsrätten om han eller hon erkänner den gärning som anges i åtalet samt avstår från sin rätt till muntlig förhandling och samtycker till att målet avgörs i skriftligt förfarande. Svaranden ska samtidigt upplysas om arten av och den maximala storleken på det straff som åklagaren föreslår. Svaranden ska även upplysas om vad samtycket innebär för behandlingen av målet.

3 §

På avgivande av en muntlig utsaga eller ett muntligt svaromål med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring tillämpas vad som föreskrivs i 8 kap. 13 §.

6 kap.

Om huvudförhandling

7 §

Målsäganden kan delta i behandlingen så att en part eller någon annan person inte är närvarande med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 kap. 51 § i rättegångsbalken.

11 §

Även om målet har varit uppskjutet mer än 30 dagar behöver ingen ny huvudförhandling hållas, om det med hänsyn till målets omfattning eller art eller av andra särskilda skäl anses onödigt och det kan anses att huvudförhandlingen har hållits i ett sammanhang trots uppskovet och avbrottet.

Om huvudförhandlingen har varit uppskjuten för undersökning av svarandens sinnestillstånd, behöver ingen ny huvudförhandling hållas, även om förhandlingen har varit uppskjuten en längre tid än vad som föreskrivs i 1 mom.

7 kap.

Om behandlingen av brottmål där målsäganden ensam för talan

4 §

Om en stämningsansökan är bristfällig, oklar eller oredig ska målsäganden uppmanas att inom utsatt tid korrigera ansökan, om det är behövligt för den fortsatta förberedelsen. Målsäganden ska samtidigt underrättas om på vilket sätt ansökan är bristfällig, oklar eller oredig och om att talan kan avvisas eller förkastas om målsäganden inte följer uppmaningen.

Riksdagens svar RSv 31/2018 rd

5 §

Domstolen ska avvisa talan, om målsäganden inte följer den uppmaning som avses i 4 § och stämningsansökan är så bristfällig, oklar eller oredig att den inte duger som grund för en rättegång, eller om domstolen av något annat skäl inte kan pröva talan.

Domstolen ska förkasta talan genom dom till den del den är uppenbart ogrundad.

14 a §

Ett sammanträde för muntlig förberedelse kan också hållas per telefon eller med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med varandra, om domstolen anser att detta är ändamålsenligt. Då tillämpas inte bestämmelserna om avgörande av ett mål på grund av en parts utevaro.

8 kap.

Om parterna

3 §

En svarande kan inte dömas till straff om svaranden inte har hörts personligen eller inte har företräts av ett rättegångsombud vid huvudförhandlingen.

Svaranden ska dock vara personligen närvarande vid huvudförhandlingen i tingsrätten eller hovrätten till den del som domstolen anser att svarandens närvaro är behövlig för utredningen av målet eller av något annat skäl. En svarande som är yngre än 18 år får inte dömas till fängelsestraff, om han eller hon inte har hörts personligen vid huvudförhandlingen.

Svaranden ska vara personligen närvarande vid den huvudförhandling där åtalet för det brott för vilket svaranden är häktad behandlas. Svaranden ska vara personligen närvarande vid huvudförhandlingen i tingsrätten också om han eller hon åtalas för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år. Domstolen kan dock besluta att svarande som avses i detta moment inte behöver vara närvarande under hela huvudförhandlingen.

11 §

Trots bestämmelserna i 3 § kan målet prövas och avgöras trots svarandens utevaro, om svarandens närvaro inte är behövlig för utredningen av målet och svaranden har kallats till domstolen vid äventyr av sådan påföljd. Svaranden kan i så fall dömas till ordningsbot, böter eller fängelse i högst tre månader och till en förverkandepåföljd på högst 10 000 euro.

— — — — —

12 §

Trots bestämmelserna i 3 § kan målet med svarandens samtycke prövas och avgöras trots svarandens utevaro, om svaranden har kallats till domstolen vid äventyr av sådan påföljd och svarandens närvaro inte är behövlig för utredningen av målet. Svaranden kan då inte dömas till strängare straff än fängelse i nio månader.

Riksdagens svar RSV 31/2018 rd

Anlitande av en teknisk metod för dataöverföring

13 §

En part i ett brottmål får delta i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i förhandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra, om parten samtycker till det och domstolen anser att det är lämpligt. På hörande av svaranden och målsäganden i bevissyfte med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring tillämpas dock 17 kap. 52 och 56 § i rättegångsbalken.

Vad som föreskrivs i 1 mom. tillämpas även på svarandens eller målsägandens lagliga företrädare och, med svarandens eller målsägandens samtycke, på svarandens eller målsägandens rättegångsbiträde eller rättegångsombud.

Som sådan personlig närvaro vid muntlig förhandling som avses i detta kapitel betraktas även deltagande i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring.

Vad som i detta kapitel föreskrivs om inkallande samt om tvångsmedel och om påföljder för utevaro tillämpas även på deltagande i muntlig förhandling med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring vid en annan domstol eller hos en annan myndighet.

Vad som föreskrivs ovan i denna paragraf tillämpas inte på erkännanderättegångar som avses i 5 b kap. Bestämmelser om anlitande av en teknisk metod för dataöverföring vid sammanträden för muntlig förberedelse finns i 5 kap. 10 a § och 7 kap. 14 a §.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 10 kap. i förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

fogas till 10 kap. i förundersökningslagen (805/2011) en ny 2 a § som följer:

10 kap.

Avslutande av förundersökning

2 a §

Skyldighet att stanna kvar för delgivning av stämning

Åklagaren får förordna att den som misstänks för brott ska stanna på förundersökningsmyndighetens verksamhetsställe för att delges stämning som åklagaren utfärdar enligt 5 kap. 1 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål.

Riksdagens svar RSv 31/2018 rd

Den misstänkte får hållas inlåst om det är nödvändigt för att förhindra att den misstänkte avlägsnar sig.

Delgivningen ska ske utan dröjsmål. Den misstänkte har rätt att avlägsna sig efter delgivningen, dock alltid senast sex timmar efter det att förundersökningen har avslutats.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 30 § 3 mom. samt 31 och 36 §, av dem 31 § sådan den lyder i lag 985/2005, som följer:

30 §

Behandlingen av ett ärende vid domstol

Den betalningsskyldige ska infinna sig till domstolsbehandlingen om han eller hon önskar bli hörd. Om den betalningsskyldige uteblir utan att ha meddelat laga hinder, kan saken avgöras trots hans eller hennes utevaro. Den betalningsskyldige kan före behandlingen av ärendet lämna ett skriftligt bemötande till domstolens kansli. Om domstolen finner det lämpligt kan behandlingen av ett ärende ske med anlitande av en teknisk metod för dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra.

31 §

Uppskov med domstolsbehandlingen

Domstolen kan skjuta upp behandlingen av ett ärende som gäller bestämmande av förvandlingsstraff

- 1) för att situationen i fråga om betalningen av böterna ska kunna utredas, eller
- 2) för att den betalningsskyldiges svaga ekonomiska ställning och orsakerna till att den är svag eller andra omständigheter som avses i 2 a kap. 6 § 1 mom. 3 punkten eller 7 § 2 punkten i strafflagen ska kunna utredas.

Då behandlingen skjuts upp av i 1 mom. 2 punkten nämnd orsak ska domstolen meddela den betalningsskyldige en ny tidpunkt för behandlingen och påföljderna vid utevaro. Ett meddelande behöver inte lämnas till en betalningsskyldig som uteblivit från behandlingen om ärendet skjuts upp för att betalningssituationen ska kunna utredas.

Riksdagens svar RSv 31/2018 rd

36 §

Inledande av verkställigheten av ett förvandlingsstraff

När ett avgörande som gäller bestämmande av förvandlingsstraff har vunnit laga kraft eller kan verkställas som en lagakraftvunnen dom, ska Rättsregistercentralen sända den betalningsskyldige en sådan betalningsuppsmaning som avses i 7 §. Innan verkställigheten av ett förvandlingsstraff inleds kan Rättsregistercentralen med iakttagande av bestämmelserna i 14—18 § bevilja den betalningsskyldige en betalningstid på högst sex månader.

Om den betalningsskyldige inte fullgör hela sin betalningsskyldighet inom den tidsfrist som anges i den i 1 mom. avsedda betalningsuppsmaningen eller inom den betalningstid som har beviljats med stöd av 1 mom., ska Rättsregistercentralen ansöka om verkställighet av förvandlingsstraffet hos utmätningsmannen på den ort där den som dömts till förvandlingsstraffet bor eller vistas. Utmätningsmannen ska se till att den dömda förpassas till en straffanstalt. Rättsregistercentralen ska till den betalningsskyldige återbetala en delvis erlagd betalning på det sätt som föreskrivs i 22 §.

I fråga om efterlysning samt återkallande och rättelse av efterlysning gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 19 och 20 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ärenden som avser förvandlingsstraff och som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors 2.5.2018

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare